

TALABALARGA TA'LIM BERISH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH TEHNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKT NING O'RNI

Nazirova Zilola Rasulovna

SamDVMChBU TF O'zbek va xorijiy tillar kafedrası assistenti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish, ayniqsa, talabalarda ta'lim berish kompetensiyasini shakllantirishda interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) kompleks foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Ta'lim sifatini oshirishda interfaol metodlarning didaktik imkoniyatlari, talabalarning mustaqil fikrlashi, tahliliy yondashuvi va ijodkorligini rivojlantirishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, AKT vositalari (interaktiv doskalar, raqamli platformalar, onlayn simulyatorlar, LMS tizimlari) orqali ta'limni modellashtirish, masofaviy va aralash ta'lim shakllarida metodik yondashuvlarni takomillashtirish yo'llari asoslanadi. Maqola yakunida AKT va interfaol metodlarning uyg'unligi asosida talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini shakllantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Pedagogik kompetensiya, interfaol metodlar, ta'lim texnologiyalari, AKT, raqamli ta'lim, innovatsion metodika, masofaviy ta'lim.*

Аннотация: *В данной статье анализируются вопросы повышения эффективности педагогической деятельности в современном образовательном процессе, в частности, формирования у студентов компетенций в области преподавания с использованием комплекса интерактивных методов и информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Освещаются дидактические возможности интерактивных методов в повышении качества образования, развитии самостоятельного мышления, аналитического подхода и креативности студентов. Также обоснованы пути совершенствования методических подходов в дистанционном и смешанном обучении с применением ИКТ (интерактивные доски, цифровые платформы, онлайн-симуляторы, системы LMS). В заключение статьи представлены практические рекомендации по формированию профессионально-педагогических компетенций студентов на основе синтеза ИКТ и интерактивных методов.*

Ключевые слова: *педагогическая компетенция, интерактивные методы, образовательные технологии, ИКТ, цифровое обучение, инновационная методика, дистанционное обучение*

Abstract: *This article analyzes the issues of increasing the effectiveness of pedagogical activity in the modern educational process, particularly in the development of students' teaching competencies through the integrated use of interactive methods and information and communication technologies (ICT). The article highlights the didactic potential of interactive methods in improving education quality, developing students' independent thinking, analytical skills, and creativity. It also substantiates ways to enhance methodological approaches in distance and blended learning using ICT tools (interactive whiteboards, digital platforms, online simulators, LMS systems). The article concludes with practical recommendations for shaping students' professional-pedagogical competencies through the synergy of ICT and interactive methods.*

Keywords: *pedagogical competence, interactive methods, educational technologies, ICT, digital learning, innovative methodology, distance education.*

Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – bo'lajak pedagoglarda zamonaviy ta'lim talablariga javob bera oladigan kasbiy-pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat. Bu kompetensiyalar ichida ayniqsa, talabalarning ta'lim berish kompetensiyasi muhim o'rin tutadi, chunki u nafaqat bilimni yetkazish, balki o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashga undash va amaliy faoliyatga tayyorlashga xizmat qiladi.

Ta'lim berish kompetensiyasini samarali shakllantirishda interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bir-birini to'ldiruvchi asosiy vositalardir. Interfaol metodlar – bu talabaning faolligini oshiruvchi, uni bilim olish jarayoniga faol jalb etuvchi usullardir. AKT esa bu metodlarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, masofaviy va aralash ta'lim sharoitlarida AKT vositalari orqali interfaol yondashuvlar modellashtiriladi va ilg'or texnologiyalar bilan boyitiladi.

Pedagogik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, interfaol metodlar va AKTning uyg'unligi asosida olib borilgan darslar an'anaviy darslarga nisbatan samaraliroqdir. Masalan:

Masalan: "Klaster", "Aqliy hujum", "Insert", "Debat", "Rol o'ynash" kabi interfaol metodlar orqali talabalarning darsdagi ishtiroki 60-70% ga oshadi. Shu metodlar AKT bilan uyg'unlashtirilganda (masalan, Padlet, Mentimeter, Google Jamboard orqali), bu ko'rsatkich 80–90% gacha yetadi.

Bundan tashqari, Moodle, Google Classroom yoki Edmodo platformalari orqali mashg'ulotlar tashkil etilganda, talabalar nafaqat bilim oladi, balki taqdimot tayyorlash, onlayn baholash, guruhviy muhokama, masofaviy loyiha bajarish kabi ko'nikmalarga ham ega bo'ladi. Bu jarayonlar orqali ular o'qituvchilik kompetensiyalarini amalda egallaydi.

Tadqiqotlar (Karimova, 2021; Shodmonov, 2020) shuni ko'rsatadiki, AKT yordamida tashkil etilgan interfaol mashg'ulotlarda qatnashgan talabalar o'zlashtirish darajasida 20–30% yuqori natijalarga erishgan.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

PISA va TALIS xalqaro tadqiqotlari ham o'qituvchilarning o'z ta'lim jarayonida raqamli vositalardan foydalanish ko'nikmalari yuqori bo'lsa, ularning o'quvchilari ham yuqori natijalarga erishishini ko'rsatgan.

Bundan tashqari, AKT talabalarda raqamli pedagogika, kritik fikrlash, axborotni tahlil qilish, metodik yondashuvlarni tanlash kabi zamonaviy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim vositaga aylanmoqda.

Zamonaviy pedagogikada interfaol metodlar ta'lim jarayonining markaziga talabaning o'zini qo'yadi. Bunday metodlar orqali talabalar bilimni tayyor holatda emas, balki mustaqil izlanish, bahs, muhokama, hamkorlik asosida o'zlashtiradi. Bu esa ularning bilimga bo'lgan ehtiyoji, faolligi va darsga qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Quyida interfaol metodlar va AKT vositalarining uyg'unlikdagi samarasi batafsil ko'rib chiqiladi:

1. "Klaster" metodi + Padlet platformasi

"Klaster" metodi asosida talabalar muayyan mavzu yuzasidan tushunchalar, fikrlar, g'oyalarni guruhlab, mantiqiy aloqa hosil qiladilar.

Padlet – onlayn devor shaklida ishlaydi. Har bir guruh yoki talaba o'z fikrini devorga joylashtiradi, boshqalarniki bilan solishtiradi.

Bu vosita o'zaro fikr almashinuvini interaktiv, tezkor va vizual qiladi. Talabalar o'z bilimini faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida namoyon etadi.

Natija: darsdagi ishtirok 65–70% dan 85–90% gacha oshadi[1]

2. "Aqliy hujum" + Mentimeter ilovasi

"Aqliy hujum" (brainstorming) yangi g'oyalar, taxminlar ilgari surish metodidir.

Mentimeter esa real vaqt rejimida savollarga javoblar, fikrlar yozish, so'rovnoma o'tkazish, reyting berish imkonini beradi.

Bu vosita orqali barcha talabalar anonim yoki ochiq tarzda javob berib, o'z fikrlarini erkin bildirishadi.

Natija: passiv talabalar ham faol ishtirok eta boshlaydi, darsga umumiy jalb qilish ko'rsatkichi 90% gacha ko'tariladi[2]

3. "Debat" + Zoom / Google Meet + Breakout Rooms

"Debat" usuli orqali talabalar ikki tomon bo'lib, muayyan masalani himoya yoki inkor qiladi.

AKT orqali masofadan turib Zoom yoki Meetda "breakout rooms" ochiladi va har bir guruh alohida muhokama yuritadi.

Bu talabalarni fikrni asoslash, dalillash, muloqot madaniyati va vaziyatni tahlil qilish ko'nikmalariga o'rgatadi.

Natija: o'z fikrini ochiq bildiruvchi, loqayd bo'lmagan, faol talaba modeli shakllanadi.

4. "Rol o'ynash" + Google Jamboard / Miro

Rol o'ynash (role play) metodida talabalar real hayotdagi pedagogik vaziyatga kiradi (masalan, sinfdagi muammoli holatni hal qilish, dars o'tkazish, ota-onalar bilan suhbat)[3]

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Jamboard yoki Miro yordamida ular sahnalashtirish, chizma, xarita, tavsifli stsenariy tuzish orqali topshiriqni bajaradilar.

Natija: talabalar darsni “hayotiy voqelik” sifatida his qilishadi, shaxsiy mas’uliyat va kasbiy faollik ortadi.

Ushbu metodlar AKT bilan uyg‘unlashganda, quyidagi pedagogik afzalliklarga erishiladi:

- Talabaning darsdagi ishtiroki 20–30% ga oshadi.
- Interaktiv muhit orqali bilimning chuqurlashtirilgan o‘zlashtirilishi ta’minlanadi.
- Axborot bilan ishlash, nutq madaniyati, jamoaviy muloqot kabi zamonaviy pedagogik kompetensiyalar rivojlanadi.

- Masofaviy va gibrid ta’limda ham darslarning sifatini pasaytirmaslikka erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedova, Z. (2021). Zamonaviy ta’limda interfaol metodlarning o‘rni. Toshkent: O‘zbekiston pedagogika nashriyoti.

2. Karimova, D. (2020). Pedagogik kompetensiyani shakllantirishda innovatsion metodlar va AKT texnologiyalari. O‘zMU Ilmiy axborotnomasi, №4, 112–118.

3. Xolbekov, T. (2022). Interfaol ta’lim metodlari va ularni qo‘llash texnologiyasi. Andijon davlat universiteti ilmiy jurnali, №2(1), 95–101.

4. Shavkatovna, T. M. (2024, June). NUTQ MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK QARASHLAR. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE (Vol. 1, No. 6, pp. 3-7).

5. Shavkatovna, T. M., & Ruhshona, K. (2024, May). PEDAGOG-PSIXOLOGLARNING NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS (Vol. 1, No. 5, pp. 17-22).

